

Nr 24.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 150) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till avsättning till fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten för budgetåret 1953/54 beräkna ett anslag av 40 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 februari 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 154, föreslagit riksdagen att

1) godkänna, att stöd till försöksfiske på avlägsna fiskevatten må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i propositionen;

2) å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa till Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten ett förslagsanslag av 40 000 kronor;

3) medgiva, att under budgetåret 1953/54 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten må beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kronor;

4) medgiva, att fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten må avvecklas vid utgången av budgetåret 1952/53.

Inledning.

För närvarande kan ur fonden för befrämjande av fiske på avlägsna vatten av statsmedel utgå s. k. understödslån. Sådant lån får uppgå till högst 40 procent av kostnaderna för redskap eller annan nödvändig fiskebåtsutrustning. Lånet är räntefritt. Under vissa förutsättningar kan låntagaren befrias från återbetalningsskyldighet.

Understödslånen tillkom genom riksdagsbeslut år 1931. Avsikten med dem var i första hand att främja ett ökat deltagande från svensk sida i sillfisket vid Island. Undersöker man i vad mån syftet med dem förverkligades, så finner man, att före år 1931 10—11 svenska fartyg varje år deltog i islandsfisket. 1931—1939 steg antalet till i medeltal 26 och 1945—1951 till i medeltal 53.

Emellertid befanns efter hand — sedan det svenska deltagandet i islandsfisket blivit så livligt, att detta börjat mista sin karaktär av försöksfiske — att stöd åt islandsfisket borde lämnas i annan form än genom understöds-

lån. I statsverkspropositionen till 1950 års riksdag (IX ht p. 150) uttalade departementschefen, att de understödslån, som dittills utlämnats, så gott som uteslutande gått till sillfisket vid Island. Detta fiske hade för Sveriges del fått en sådan omfattning, att förutsättningarna för att utlämna understödslån, avsedda för försöksfiske, knappast kunde anses vara uppfyllda längre. Departementschefen ämnade i stället föreslå stöd i den formen, att ett bevakningsfartyg sändes ut för att tillhandagå islandsfiskarena. Departementschefens uttalande lämnades utan erinran av riksdagen. Sedermera beviljade riksdagen anslag till ett bevakningsfartyg för islandsfisket. Ett sådant har under de tre senaste fiskesäsongerna varit stationerat vid Island.

Sedan understödslånen därefter alltsedan den 1 juli 1950 icke längre är tillgängliga för islandsfiskare, har intet sådant lån sökts eller utdelats.

Frågan om ändrade former för stödet till fiske på avlägsna vatten upp-togs först i två likalydande motioner (I: 231 och II: 210) till 1951 års riksdag. Motionärerna föreslog, att en utredning skulle verkställas om möjligheterna att genom statsgaranti främja försöksfiske på avlägsna vatten. Motionerna avstyrktes emellertid av jordbruksutskottet (JoU 1/1951 p. 128) under hänvisning till den återhållsamhet i fråga om ekonomiska åtaganden från statsverkets sida, som måste iakttagas i dåvarande läge. Riksdagen lämnade motionerna utan bifall.

I en motion (II: 77) till 1952 års riksdag framlades ånyo samma förslag. I yttrande över denna motion hemställde jordbruksutskottet (JoU 1/1952 p. 124), att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheterna att åstadkomma ett utökat försöksfiske på avlägsna fiskevatten. Utskottet framhöll, att vid utredningen i första hand borde prövas de olika utvägar, som kunde föreligga att främja sådant fiske utan större statliga åtaganden genom medverkan från fiskerinäringens egen sida. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Genom beslut den 15 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen. Med anledning härav har styrelsen i skrivelse den 11 december 1952 framlagt förslag till åtgärder för att få till stånd ett utökat försöksfiske på avlägsna fiskevatten. Vid förslaget finns fogat ett utkast till kun-görelse i ämnet.

Över förslaget har, efter remiss, utlåtanden avgivits av statskontoret, riks-räkenskapsverket, statens jordbruksnämnd samt Sveriges fiskares riksför-bund.

Huvuddragen av fiskeristyrelsens förslag.

Fiskeristyrelsen föreslår, att stöd till bedrivande på avlägsna vatten av fiske, i vilket svenska fiskare icke eller endast i ringa omfattning deltagit, skall kunna lämnas fiskare, som är i behov därav, i form av s t a t s g a r a n t i.

Statsgaranti skall sökas hos fiskeristyrelsen senast den 15 februari det år fisket skall äga rum. Fiskeristyrelsen skall äga besluta om garanti i den mån medel därtill finns tillgängliga.

Åtskilliga villkor uppställas för att statsgaranti skall kunna lämnas. Sökanden skall sålunda vara yrkesfiskare och ha tillräcklig erfarenhet och andra kvalifikationer för att med utsikt till framgång kunna driva det avsedda fisket. Hans fartyg, fiskredskap och utrustning i övrigt förutsättes vara ändamålsenliga och i fullgott skick. Båten och fångsten skall vara försäkrade mot haveri. Sökanden skall vidare förbinda sig att rätta sig efter de särskilda föreskrifter om fisket samt om redovisningen av det ekonomiska resultatet därav, som fiskeristyrelsen meddelar. Slutligen skall han åta sig att på begäran lämna upplysningar om de erfarenheter av allmänt intresse, som han kan komma att göra under resan.

Garantin anses böra begränsas till ett högsta belopp, fastställt efter omständigheterna i varje särskilt fall. Den skall avse visst slags fiske i närmare angivet farvatten under bestämd tid.

Samma person skall i allmänhet icke få statsgaranti till fiske i ett och samma område mer än en gång.

Misslyckas fisket, så att det går med förlust, skall ersättning kunna utgå. Ansökan om ersättning skall ingivas till fiskeristyrelsen senast 90 dagar efter det att fisket avslutats. Ersättningen föreslås skola beräknas till ett belopp motsvarande 120 procent av omkostnaderna för fiskeresan, beräknade på närmare angivet sätt, minus inkomsterna för försäljning av den fisk som fångats. Ersättning anses dock ej böra utgå med högre belopp än det fastställda högsta garantibeloppet. Har fisket blivit förlustbringande på grund av uppenbar vårdslöshet eller försummelse från deltagarnas sida, skall ersättning ej utgå.

I detta sammanhang har styrelsen upplyst, att Svenska västkustfiskarnas centralförbund och Storsjöfiskarnes försäljningsförening i yttranden till styrelsen framlagt vissa förslag om garantibestämmelsernas utformning.

Beträffande medelsbehovet har styrelsen utgått från att större anslag än som de senare åren anvisats till Avsättning till fonden för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten, eller 40 000—50 000 kronor för budgetår, ej kan påräknas. Medlen föreslås emellertid från och med budgetåret 1953/54 icke skola anvisas till fonden utan uppföras såsom reservationsanslag under rubriken Statsgaranti för främjande av fiske på avlägsna fiskevatten. Till anslaget bör överföras behållningen, 97 463 kronor, på fonden.

De av fiskeristyrelsen föreslagna, nyss återgivna bestämmelserna, har upptagits i ett förslag till kungörelse angående statsgaranti för försöksfiske på avlägsna fiskevatten. Författningsförslaget bifogas styrelsens utredning i övrigt.

Rörande det närmare innehållet i utredningens förslag och yttrandena däröver torde utskottet få hänvisa till den redogörelse härför, som lämnas å s. 4—13 i propositionen.

Föredraganden.

Föredragande statsrådet har anfört i huvudsak följande.

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen torde de understödslån, som sedan år 1931 utgått såsom stöd till försöksfiske på avlägsna fiskevatten, ha väsentligt medverkat till den betydande stegring av det svenska islandsfisket, som ägt rum under de senaste decennierna. Sedan detta fiske förlorat karaktären av försöksfiske och lån därför icke vidare beviljas för ändamålet, har låneverksamheten helt avstannat. Den hittillsvarande anordningen synes följaktligen icke vara lämpad för de försöksfisken, som numera kommer i fråga. Då behov av stöd till dylika fisken emellertid alltjämt föreligger, är det enligt min mening angeläget att söka finna en för de nu föreliggande förhållandena bättre avpassad form för stödverksamheten.

Fiskeristyrelsen, som vid sin förut nämnda utredning förutsättningslöst prövat, hur stödverksamheten bör ordnas, har funnit, att den lämpligaste formen för denna synes vara att lämna fiskarena garanti mot förlust på försöksfiske. Styrelsen har således stannat för den stödform, som ifrågasattes i de motioner vid 1951 och 1952 års riksdagar, som föranledde utredningen. Någon utfästelse om ekonomisk medverkan från fiskerinäringens sida har emellertid icke kunnat erhållas. Styrelsen har fördenskull föreslagit, att stödet helt skall få formen av statsgaranti. Förslaget har i princip lämnats utan erinran av de hörda remissinstanserna. Även jag finner det innebära en godtagbar lösning av förevarande spörsmål. Jag förordar sålunda, att till stöd för sådant fiske på avlägsna fiskevatten, i vilket svenska fiskare icke alls eller endast i ringa omfattning deltagit, försöksvis skall kunna lämnas statlig garanti mot förlust, som uppkommer på grund av att fisket misslyckas.

Vad beträffar den närmare utformningen av garantin innebär fiskeristyrelsens förslag, att garantin skall gälla det belopp, som svarar mot 120 procent av omkostnaderna för expeditionen, beräknade på i förslaget närmare angivet sätt, med avdrag av inkomsterna vid försäljning av den fisk, som fångats. Garantin skall dock begränsas till visst maximibelopp, som på förhand fastställs i varje särskilt fall. Av skäl, som fiskeristyrelsen anfört, synes en sådan utformning av garantin vara att föredraga framför de av Svenska västkustfiskarnas centralförbund och Storsjöfiskarnes försäljningsförening angivna riktlinjerna.

Beträffande fiskeristyrelsens förslag har statskontoret anmärkt, att om detta genomföres fiskarena kommer att få intresse av att redovisa små inkomster och stora utgifter ävensom att uppgifterna om inkomsterna blir svåra att kontrollera. Även enligt min mening är detta en svaghet i förslaget. Såsom framgår av vad tidigare anförts förutsättes emellertid, att redovisningen av utgifter och inkomster skall äga rum enligt särskilda föreskrifter. Det torde därför finnas möjlighet att genom att ge dessa en lämplig utformning uppnå en godtagbar kontroll. Då jag i övrigt finner det föreliggande försla-

get vara att föredraga framför det, som framlagts av statskontoret, är jag icke beredd att innan närmare erfarenhet vunnits föreslå någon ändring i förevarande avseende.

Med hänsyn till önskemålet att försöksfisken skall komma till stånd synes det mig vara riktigast, att såsom Sveriges fiskares riksförbund framhål- lit garanti skall kunna lämnas utan behovsprövning. I övrigt torde i huvud- sak böra gälla de villkor, som fiskeristyrelsen föreslagit i fråga om sök- andes personliga kvalifikationer, hans fartyg och utrustning m. m.

Även om vissa skäl talar för att verksamheten skall omhänderhas av Kungl. Maj:t tillstyrker jag förslaget, att fiskeristyrelsen skall ha hand om densamma. Det synes vidare vara ändamålsenligt, att ansökningar om ga- ranti, avseende försöksfiske under ett och samma år, prövas samtidigt och att det fördenskull föreskrives, att ansökningarna skall vara ingivna till sty- relsen före viss dag. Med hänsyn till den vanliga tidpunkten för fiskets på- börjande torde denna dag lämpligen böra bestämmas till den 15 februari. För innevarande år bör övergångsvis en senare dag fastställas.

Jag vill slutligen här understryka, att den nu förordade nya stödverksam- heten tills vidare endast bör få karaktären av en försöksvis prövad anord- ning. Så snart tillräcklig erfarenhet vunnits, torde sålunda frågan böra upp- tagas till förnyat övervägande.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet. Dessa bör träda i kraft den 1 juli 1953.

För att täcka de förluster, som kan uppkomma på grund av lämnade ga- rantier, har fiskeristyrelsen hemställt, att det belopp, som hittills brukat an- visas under anslaget till Avsättning till fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, i stället skall anvisas under ett särskilt reservations- anslag, till vilket därjämte bör överföras den behållning av omkring 97 000 kronor, som för närvarande finnes å nämnda fond. Med hänsyn bland an- nat till att hållpunkter saknas för bedömningen av riskerna med stödverk- samheten i den föreslagna formen, delar jag emellertid statskontorets åsikt, att det är lämpligare att medel för ändamålet anvisas i form av ett förslags- anslag och att ett belopp fastställs, intill vilket garanti sammanlagt må be- viljas. På grund av att endast ett fåtal garantier beräknas skola lämnas, torde det vara tillfyllest, om sistnämnda belopp för budgetåret 1953/54 fast- ställes till 80 000 kronor.

Att uppskatta storleken av de förluster, som kan uppstå på grund av ga- rantiataganden inom denna ram, låter sig knappast göras. För min del an- ser jag, att en medelsanvisning av 40 000 kronor torde vara tillräcklig. Jag föreslår därför, att ett förslagsanslag å detta belopp anvisas för ändamålet. Anslaget torde böra benämnas Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten avvecklas vid utgången av innevarande bud-

getår. I samband därmed bör behållningen å fonden ävensom eventuellt inflytande amorteringar tillföras riksstatens inkomstsida.»

Utskottet.

Den stödverksamhet, som sedan år 1931 bedrivits till förmån för försöksfiske på avlägsna fiskevatten, har nästan uteslutande varit inriktad på det svenska islandsfisket. Sedan detta fiske lämnat försöksstadiet beslöt emellertid 1950 års riksdag, att understödslån icke vidare skulle utgå till sådant ändamål utan förbehållas fiske på andra avlägsna vatten. Därefter har dock intet lån sökts eller utdelats. Denna omständighet ger enligt utskottets förmenande vid handen, att den nuvarande stödformen icke fyller det avsedda ändamålet. Det synes utskottet därför av behovet påkallat att finna en ny stödform, som på ett effektivare sätt uppmuntrar dylikt försöksfiske.

Vid valet mellan de skilda stödformer, som kan komma i fråga, anser utskottet i likhet med Kungl. Maj:t ett system, innefattande statsgaranti mot förluster, vara den lämpligaste. Utskottet får därför biträda Kungl. Maj:ts förslag att en stödverksamhet i denna form genomföres. Därvid vill utskottet emellertid understryka föredragande statsrådets uttalande, att den nya stödverksamheten tills vidare endast bör få karaktären av en försöksvis prövad anordning, som — då tillräcklig erfarenhet vunnits — torde böra upptagas till förnyat övervägande.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande den närmare utformningen av garantin liksom även medelsberäkningen och den ram, inom vilken garanti sammanlagt må beviljas, föranleder ingen erinran från utskottets sida. I samband med den angivna omläggningen av stödverksamheten torde såsom Kungl. Maj:t förordat fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten avvecklas vid utgången av innevarande budgetår. Behållningen å fonden ävensom eventuellt inflytande amorteringar torde därvid böra tillföras riksstatens inkomstsida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må

1) godkänna, att stöd till försöksfiske på avlägsna fiskevatten må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i propositionen;

2) å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa till *Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten* ett förslagsanslag av 40 000 kronor;

3) medgiva, att under budgetåret 1953/54 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten må beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kronor;

4) medgiva, att fonden för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten må avvecklas vid utgången av budgetåret 1952/53.

Stockholm den 28 april 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 23.